

Nerede O Es Es-Ki Ki Günler!...

Özgür TOPYILDIZ*

Yurt genelinde olduğu gibi Eskişehir'de de en yaygın ve köklü spor dalı futboldur. Anadolu şehirlerinden ilk defa Türkiye birinciliğini kazanmak şerefi Eskişehir Demirspor sayesinde Eskişehir'e aittir. 1940 yılında finalde Fenerbahçe'yi 3-1 yenen Eskişehir Demirspor Türkiye şampiyonu olmuştur. Milli Lig'e, kuruluşundan bir yıl sonra giren ilk şehir ise bu defa Eskişehirspor'la yine Eskişehir olmuştur. Aynı zamanda bütün maçlarını Ankara'da oynamayı kabul eden Adana Demirspor'u saymazsak İstanbul, Ankara ve İzmir takımlarının hüküm sürdüğü Milli Lig'e katılan ilk Anadolu takımı da Eskişehirspor'dur.

Şehirde ilk futbol takımı 1920'de Eskişehir İdman Yurdu ismiyle kuruldu. Sarı-lâcivert formalı bu kulüp, adını 1936'da Türk Işığ'na, 1938'de de Eskişehir Gençlik Kulübü'ne çevirdi. İdman Yurdu'nu takiben 1922'de Türk Gücü Kulübü kuruldu. İki kulüp arasındaki rekabet Eskişehir'deki spor faaliyetlerini hızlandırdı. İki takımın ardından Demirspor (30 Ağustos 1930), Porsukspor (1931), Havagücü (1940), İstiklâlspor (1948, bu takım 1952'de Öz Fenerbahçe adını aldı), Şekerspor (1950), Hava Harp Okulu (1951), Altay, İstanbulspor, Beşiktaş, Karagücü, Gençlerbirliği, Derespor ve Toprakspor gibi pek çok takım kuruldu.

20-22 Mart 1924 günlerinde, Paris'te yapılacak olimpiyadlara katılacak takımların seçmelerinin Eskişehir'de yapılması, Eskişehir futbolunun gelişmesinde ayrı bir öneme sahiptir. Seçmeler sonunda Eskişehir futbol karmasından Cevat Yum, Milli Takım'a çağırılmıştır.

* Gazeteci yazar. otopyildiz@yahoo.com, otopyildiz@hotmail.com

FUTBOL DEĞİL FACİA

Bu hafta şehrimizde spor tarihine kanlı bir hadise ilâve edildi. Gürbüz ve genç bir amatör olan Mehmet Ali'nin sol ayağının kemiği nârin bir kalem gibi ikiye bölündü. Cuma günü Tayyare İdman Yurdu ile Ocak İdman Yurdu egzersiz mahiyetinde bir maç yaptılar. Maça çok samimi bir ahenkle başlandı ve daha ilk dakikalarda İdman Yurdu'ndan Mehmet Ali, acı bir feryat ile yere düştü. Tayyare'den iki arkadaşının arasında topu kurtarmaya çalışan bu gencin ayağına basılmış ve sert bir tekme neticesi, kemik iki parça olmuştur. Mehmet Ali'yi sahada bulunan sıhhiye arabası ile Merkez Hastahanesi'ne kaldırdılar. Ayağı orada sarıldıktan sonra Memleket Hastahanesi'ne naklolundu. Bu hadise, bütün sporcu gençler arasında derin bir teessür doğurdu. Mehmet Ali'nin tedavisinin bir aydan fazla süreceği anlaşılmaktadır...

Sakarya Gazetesi, 15 Teşrin Sani 1925

Yeni kurulan ve birleşen takımlar lig maçlarına ayrı bir hava kattı. Eskişehir'de bölge lig maçlarına 1920'de başlandı. İlk şampiyon olan İdman Yurdu, Yunan işgali nedeniyle lige verilen iki yıllık aradan sonra da 1932'ye kadar üstüste şampiyon olmayı başardı. Bundan sonra şampiyonluğu Demirspor kazandı. 1935-1936'da İdman Yurdu'nun tekrar şampiyon olmasından sonra, Demirspor 1949'a kadar birinciliği elinde tuttu. 1949-1950'de Havagücü ve 1950-1951'de Şekerspor'un ardından Demirspor, 1958-1959 sezonuna kadar yine şampiyonluklar elde etti. Buna göre Demirspor 22, İdman Yurdu 12, Havagücü ve Şekerspor ise birer defa şampiyon oldu.

Eskişehirspor'un kurulmasından önce top koşturan pek çok futbolcu yetenekleri sayesinde büyük takımlarda yer buldu. Fenerbahçe'de Basri Dirimlili, Abdullah Matay, Galatasaray'da Ergun Ercins, Beşiktaş'ta Süreyya Özkefe, Fehmi Sağınoglu, Yalçın Atabay, Yüksel Özbek Eskişehir'i başarıyla temsil ettiler. Bunların dışında PTT (Kubala Yüksel), Şekerspor (Muzaffer Çil), Gençlerbirliği (Tevfik Kutluay, Faik Şentaşlar, Burhan Tözer), Ankaragücü (Doğan

Tepeçalı), Beykoz (Orhan Atmacan) gibi dönemin önemli, bugünün Gençlerbirliği dışında nostaljik takımları da Eses kurulusıya kadar şehrin futbolcuları için pek çok gel-gitlere sahne oldu. Bu gelmelerle gitmeler arasında topçular gelişti, Eskişehir değişti ve 1965 yılında Eskişehirspor'un kurulmasıyla futbolcular bir bir yuvaya döndü. Eses sonrasında futbolcular ancak sağlam bir kadroya giremedilerse ve yöneticiler tarafından gelecek vaad etmedikleri düşünülüyse 'dışarıya' gittiler. Beşiktaş'ta kalecilik yapan Rasim Kara ve Fenerbahçe'deyken Dünya Karması'na seçilen İsa'yı örnek verip geçelim...

Taraftarından amigosuna, yıldız futbolcularından, başarılı yöneticilerine kadar binlerce insanın hayat verdiği, önemli başarılarla imza atan Eskişehirspor, 1965 yılında çıktı

*Taşkın, Halil, Vahap, Şevki, İsmail, Fethi, İlhan, Faik, Küçük Burhan,
Koko Burhan, Kámuran (İsmail Alkılıçgil Arşivi)*

sahaya. O yıllarda futbolu Türkiye geneline yaymak isteyen Orhan Şeref Apak yönetimindeki Türkiye Futbol Federasyonu Eskişehir'deki mevcut futbol potansiyelini de cesaretlendirmeyi başardı. 1960'larda ekonomik ve sosyal yönden üst sıraları zorlayan şehir, artık profesyonel bir takım istiyordu. Spor kulübü kurulması için valisinden basınına, esnafından öğrencisine kadar herkes tek yürek olunca, yapılan toplantıların ardından federasyona resmi başvuru yapıldı:

Köklü bir futbol geçmişi olan şehirde mevzuat gereği kulüplerin fedakârlıkta bulunup kendilerini fesh etmeleri ve birleşmeleri gerekiyordu. Demirspor gibi kimi kulüpler "altın sayfalarla dolu geçmişlerini böylesi bir maceraya feda edemeyeceklerini" beyan ederken, kimi kulüpler de renklerinden vazgeçmeyi ve yöneticilerinin dışarda kalmasını göze alamadı. Sonuçta Akademi Gençlikspor, Çelik Kartal ve İdmanyurdu kulüplerinin birleşmesi sonunda efsanenin adı konuldu: Eskişehirspor.

Aziz Bolel başkanlığında Eskişehirspor Türkiye II. Ligi'ndeki ilk resmi maçını 5 Eylül 1965'te Kasımpaşa ile oynadı ve ligi şampiyon bitiren Eses, olanaksız başarıyla kurulduğu sezon şampiyon olup I. Lig'e yükselen ilk takım oldu. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde bir yandan öğrenimlerini sürdüren futbolcular bir yandan da yeni takımları Eskişehirspor'da eğitimli futbolcunun nasıl daha başarılı olacağını gösteriyordu seyircisine. Hatta bu futbolculardan Fethi Heper, futbolun ardından mezun olduğu okulunda profesörlüğe kadar yükseldi.

6 Ekim 1968 BJK-ES: 0-0

Mümin, Nihat, İsmail, Nebir, Burhan, Vahap,
Ender, Necdet, Kamuran, Nuri, Fetbi, (Nihat Atacan Arşivi)

Yıldan yıla büyük nüfus artışı, iktisadi, içtimai ve sosyal ilerlemelerle Orta Anadolu'nun en büyük ilerinden biri olan Eskişehir, son yıllarda açılmış bulunan İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'yle daha büyük bir şehir vasfını almış olup, bu kere de Eskişehir'de kurulmasına karar verilen ve kanunlaşmak üzere bulunan üniversitenin açılmasıyla da artık İstanbul-Ankara ayarında önem taşıyacaktır.

Eski yıllardaki vaki ricalarımız da nazara alınırsa artık Eskişehir'de profesyonel futbol kulübünün kurulmasına bir zaruret vardır denilebilir.

Eskişehirliiler 'Profesyonel Eskişehir' namı altında bir futbol kulübü kurulması için karar vermiş durumdadırlar. Sayın makamınızdan müsbet mutala ve cevap alındığı takdirde derhal; 1-Bölgemizi temsil edecek kuvvette yeterli bir kulüp olması için mevcut kulüplerden istenildiği kadar eleman alınabilecektir. Mevcut kulüpler Eskişehirspor kulübüne iltihaka rıza göstermektedirler. Bu hususun böylece

kabulünü ehemmiyetle rica ederim.

2-Bu amacımızın tahakkuku için federasyonumuzdan sadece müsaade buyurulmasını arz ve rica ediyoruz. Federasyondan maddi talepte bulunmayacağız.

Gerek maddi, gerek araç gereç, otel ve lokanta bakımından hiç endişe edilmeyecek yegane şehir, Eskişehir'dir. Bütün bu maruzatlarımızın ardında Eskişehirliiler'in en gencinden en yaşlısına kadar birer nebze de olsa Profesyonel Eskişehirspor'un kurulması için temenni, rica ve istirhamları bulunduğu sayın makamınıza arz etmek vazifesini ciddi olarak hissetmiş bulunuyorum.

En kısa zamanda müsbet cevap ve yapılması icab eden hususlar için kat'i talimatınıza intizardayız.

Bölge Başkanı
Eskişehir Valisi
İhsan TEKİN
24 Mayıs 1965

“Siyah-kırmızı Anadolu Yıldızı” Eskişehirspor, Milli Lig’e yükseldiği yıl Trabzon İdman Ocağı’nı Tıy Nihat’in golüyle 1-0 yenerek Başbakanlık Kupası’nı da kazanıyordu. İlk iki yılda gelen bu başarıların tesadüf olmadığı toplam 22 yıl I. Lig’de top koşturan Eses’in lig sonu puan durumlarından anlaşılabilir. 1968-69 sezonunda şampiyonluğu kıl payı kaçırın (!), ligi üç kez 2., ikişer kez de 3. ve 4. olarak bitiren Eses, şampiyon olamasa da 80’li yıllara kadar Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş’ın korkulu rüyası olmayı başardı. Abdullah Matay, Galip Türkkan ve Esesliler’in her zaman kalbinde ayrı bir yeri olan antrenör Abdullah Gergiç de Eskişehirspor efsanesinin baş mimarları olarak her zaman anılacaklardır. Aziz Bolel, Murat İnce, Celal Sölpük, Selami Vardar, Aydın Arat, Yılmaz Sezer gibi başkanlar takımlarının başında Eskişehirspor’un adını, kazanılan Başbakanlık, Federasyon ve Cumhurbaşkanlığı kupalarıyla yüceltmeyi başardılar.

KUPA MAÇLARINDAKİ BAŞARILAR:

- 1965-66 Eses-Trabzon İdmanocağı 1-0 BAŞBAKANLIK KUPASI ESES’İN..
1969-70 Eses-Göztepe 2-1, 1-3 (TÜRKİYE) FEDERASYON KUPASI FİNALİSTİ..
1970-71 Eses-Bursa 0-1, 2-0 (TÜRKİYE) FEDERASYON KUPASI ESES’İN..
1970-71 Eses-Galatasaray 3-2 CUMHURBAŞKANLIĞI KUPASI ESES’İN..
1971-72 Eses-Altay 2-0 BAŞBAKANLIK KUPASI ESES’İN..
1986-87 Eses-G.Birliği 0-5, 2-1 (TÜRKİYE) FEDERASYON KUPASI FİNALİSTİ..
1986-87 Eses-Beşiktaş 6-4/Pen. BAŞBAKANLIK KUPASI ESES’İN...

ESKİŞEHİRSPOR FUTBOL TAKIMI İLK KADROSU

Abdullah Matay, Yüksel Özbek, Hakkı Aygün, Doğan Atmacan, Orhan Aydınör, Yüksel Kutlu, Mahmut Şolenişçi, Ünver Şeren, Öncü Boğatur, Mehmet Dülger, Ayhan Aşut, Ahmet Çatalağaç, Muzaffer Çil, Metin Büyüksolak, Nihat Atacan, Fethi Heper, Çetin İmrek, Hasan Bora, İsmail Arca, Kâmuran Yavuz, Mehmet Mengü.

Kanserden ölen solbek Necdet, futbolu bıraktıktan sonra bunalıma girip canına kıyan Yüksel, Abant kampında kalp krizi geçirip Eses kalesinde yeri doldurulamayan Sinan, milli futbolcular Güvercin Nuri ve Abdurrahman bugün bile kahvelerde, alınan acı galibiyeler sonunda tribünlerde anılan değerlerdi. Kimbilir, belki de erkenden ölümsüz olmayı düşlerdiler...

1960’ların sonundan itibaren 1970’lerin ortalarına kadar ligde mucizeler yaratan Eskişehirspor’un kadrosunu neredeyse tüm Türkiye ezbere biliyordu. Kaptan Fethi,

**ES ES ES Kİ Kİ Kİ KIRMIZI ŞİMŞEK
HEY HEY HEY ()**

Bir de Eskişehirspor vardı ki... "Şimdi de var" diyeceksiniz. Ama öylesi değil. O Eskişehirspor'u seyredenler bilir, yaşayanlar anlatır ancak.

"Es Es ..." diye bir başladı mıydı tribünler... O ses Eskişehir'den tüm Türkiye'ye yayılırdı, 'Anadolu'nun Sesi' olarak. Anadolu futbolunun ilk parlayan güneşiydi Eskişehirspor. Aziz Bolel, Aydın Begiter ve daha nice büyük dostları Eskişehirspor sayesinde tanıdık. Öyle güçlüydü ki Eskişehirspor, bir ara Türk futbolunun kalbi Eskişehir'de atar olmuştu. Fethi'siyle, Nihat'ıyla bir ver-kaçı girdiler miydi... Sonu goldü... Daha sonraki yıllarda Ender de katılınca zafer çağrısı tamamlanmıştı: "Fethi, Nihat, Ender... Filelere Gönder..."

Fethi'si, Nihat'ı, Kamuran'ı, İsmail'i efendi futbolculardı. Kültürlü, kafah, terbiyeli insanlar takımıydı Eskişehirspor. Lige renk getiren takımıydı. Bir Amigo Orhan'ı vardı ki, 'Beyefendi Amigo' tipinin en büyük sembolüydü. Gerçek bir orkestra şefi gibiydi. Çıkardı sahanın ortasına, bale yaparcasına hareketlerle staddaki binlerce insanı coştururdu. Kucağında bebesiyle maça gelirdi Eskişehirli anneler. Ak saçlı nineler, ak sakallı dedeler görülürdü tribünlerde... Ve Amigo Orhan küfür ettirmezdi, sövdürmezdi. Tatlı tatlı takımını coşturmanın sırrına erişmişti çünkü. O Eskişehirspor bir dönemdi Türk futbolunda. Futbolcusuyla, futboluyla, taraftarıyla, amigosuyla, yöneticisiyle, coşkusuyla ve rengiyle...

KIVANÇ, Halit, *Gool Diye Diye*, Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş., 1983, ss.101-102.

Tıy Nihat, Ender Konca, İsmail Arca, Piç İlhan, Kedi Mümin, Koca Usta Vahap, Şeker Orhan, Abdurrahman Temel, Şevki Şenlen, Ömer Kaner, Mehmet Kalaycı, Piç Ahmet, Riva Halil, Güvercin Nuri, Deli Bahtiyar, Asker Selahattin, Zafer Tüzün, Koko Burhan, Köfte Burhan, Gani, Pırpır Hüdaî ve daha niceleri... Efsane deyince Amigo Orhan'dan söz etmemek olmaz... Halen günümüzde "Beyefendi Amigo" kimliği ile ilk akla gelen Orhan; bir orkestra şefi gibi el hareketleriyle binlerce seyirciye yön veren, küfür ve çirkefe asla pirim vermeyen dev bir adam... "Dünyanın En Büyük Orkestra Şefi"...

Siyah pantolonu ve kırmızı gömleğiyle tek başına tüm Atatürk Stadı'nı idare eden Amigo Orhan'dan sonra tribünler Ayder grubunun yönetimine geçti. Ayder, deplasmanlara topluca gidiyor, diğer takımlar gibi günün şarkılarını futbol diline çeviriyorlardı. Türkiye'de ilk kez kartonlarla "Eses" yazan Ayder 80'li yıllar boyunca takımını destekledi. 90'lı yıllarla birlikte Eskişehir, daha hırçın bir grupla, Kızılıklıyla tanıştı. Takım, en kötü günlerini yaşadığı III. Lig'de bile deplasmana onbinlerce kişi gidiyor, bu da yabancı basında bile yer alıyordu. 1995 yılında Konya'daki yükselme grubu finallerine işini gücünü bırakan 25 bin Eskişehir taraftarı otobüslerle, trenle ve özel arabalarıyla akın ediyordu. Bugün ise Kızılıklı kadar kalabalık ve etkin olmasalar da Altes, Oldcity,

Ayder Grubunun tribün şovu. (Serdar Uygunkan Arşivi)

Yıldıztepe, Odunpazarı gibi pek çok grup tribündekini yerlerini aldı.

Milli Takım'a da sayısız futbolcu veren Eskişehirspor'da 9 kez milli takım kaptanlığı yapan İsmail Arca öne çıkmaktadır. Tarihi fark yemeyelim diye çıktığımız 1-1 biten Almanya Milli Maçı'nda, "Türkler bana gol atamaz, atarsa saçımı keserim" diyen kaleci Meier'e enfes bir gol atan Eskişehirspor'lu Kamuran ile Almanlara çim söktüren Eskişehirsporlu Ender ise formanın hakkını en iyi verenlerdendi. Hatta Ender'in Eskişehirspor'dan E. Frankfurt'a transferi bu iki milli maçtaki oyunu sayesinde gerçekleşmişti.

Ligi lider olarak bitiremediği yıllarda, ligin en çok gol atan takımı ya da en az gol yiyen takımı gibi özelliklerinin yanında, bünyesinden üç kez de gol kralı çıkardı Eskişehirspor. Kaptan Fethi Heper, 1969-70 ve 1971-72 sezonlarında, Ömer Kaner ise 1974-75 sezonunda gollerini gol krallığıyla taçlandırdı. Ligdeki başarılarından dolayı Avrupa'ya açılan Eses, Balkan Kupaları'nda Lokomotif Sofya, Farul Konstanza, Niş ve Dinamo Tiran takımlarıyla; Avrupa Kupa Galipleri Turnuvası'nda Mikkelin ve Dinamo Moskova takımlarıyla; UEFA organizasyonunda ise Sevilla, Fiorentina, FC Köln, Levski Sportaks takımlarıyla karşılaşılıyordu. 16 Eylül 1970 tarihinde İspanya'nın Sevilla takımıyla oynanan karşılaşmaya ev sahipliği yapan Eskişehir Atatürk Stadı tarihi günlerinden birisini yaşadı. İlk maçı 1-0 kaybeden ve ikinci maçı da son 12 dakikaya kadar 1-0 yenik götürülen kırmızı şimşekler, ardarda Fethi Heper'in ayağından son 10 dakikaya sığdırılan üç golle sadece Eskişehir'in değil; Sevilla'nın bile unutamadığı bir mucizeyi gerçekleştirerek tarihteki yerini aldı. Ve dahi Sevilla Porsuk'ta boğuldu!...

Başarılar ne yazık ki devamlı olmadı. 1980'lerden itibaren değişen ekonomi ve ortaya çıkan yeni anlayış pek çok kulüp gibi Eskişehirspor'u da etkiledi. 1981-82 sezonunda, sürekli zirveye oynadığı futbol ligini 15. sırada bitiren Eskişehirspor, 16 yıllık tarihinde ilk kez II. Lig'e düştü. Yılmaz Sezer başkanlığındaki takım iki yıl sonra tekrar I. Lig'e merhaba dese de, Eskişehirspor için başarı çok uzaklardaydı artık. 5 sezon süren I. Lig macerasından sonra 1988-89 sezonu sonunda kırmızı şimşekler,

bir karanlık meçhule, II. Lig'e tekrar düşüyordu.

1991-92 sezonunda Eses tarihinin en acı olayını yaşıadı ve bir sezonluğuna III. Lig'de mücadele etmek zorunda kaldı. Yılların efsane takımı, adı sanı bilinmeyen köy kasaba takımları arasında mücadele etmek zorunda kaldı. Eskişehirsporlu taraftarlar takımlarını tekrar ve son kez I. Lig'de izlemek için 1996 yılını beklemek zorunda kalıyorlardı. Őu anda ise adı başka, kendisi özünde III. Lig olan bir ligde top koşturan Eskişehirspor'dan bir grup taraftar dışında tüm Şehir ümidini kesmiş durumda. Hatta bazı Şehir yöneticileri ve işadamları Eses'i vebalı gibi görüp önemli bir geçmişe, bir efsaneye karşı ne kadar vefalı olduklarını gösteriyorlar.

80'lerin Şampiyon Kadrosu

Erdoęan, Gani, Zafer, Burhanettin, Güven, Sinan,
Őenol, Fatih, Ahmet, Selahattin, Burhan, (Selahattin rcm Arşivi)

Abstract:

Football is among the oldest and most popular sports in Eskişehir, as in Turkey in general. The city's first football club was founded in 1920. Eskişehirspor, founded in 1965, has been a real success for the city both in national and international arenas; winning many cups, it constitutes a model for many other Anatolian cities outside Istanbul.

Key words:

Eskişehirspor, football